

завдання: 1) комплексний розвиток фізичних здібностей і зміцнення здоров'я; 2) розвиток функціональних можливостей організму як основи спеціальної працездатності, оптимізації відновлювальних процесів.

Спеціальна фізична підготовка спрямована на виховання вмінь і навичок, які необхідні юному туристу.

Таким чином, фізична підготовка туриста-дошкільника здійснюється на основі принципів всебічності, систематичності, послідовності та поступовості, свідомості та активності, наочності, повторності, циклічності та хвилеподібності.

Використана література:

1. Бочарова Н. И. Туристские прогулки в детском саду / Н. И. Бочарова. – Орел, 2004. – 37 с.
2. Вавилова Е. Н. Опыт изучения двигательных навыков у детей дошкольного возраста / Е. Н. Вавилова // Психологические вопросы физического воспитания в школе : сб. работ ин. физ. культ. – М., 1966. – С. 106-115.
3. Грицишина Т. І. Маленькі туристи. Красзнавство і туризм у дошкільному закладі / упоряд. Т. Вороніна. – К. : Ред. загальнопед. газ., 2004. – 128 с. – (Б-ка “Шк.світу”).
4. Поліщук В. В. Розвиток рухових і розумових здібностей дітей 5-го і 6-го років життя в процесі фізичного виховання засобами дошкільного туризму : дис. ... канд. наук з фізичного виховання і спорту / В. В. Поліщук. – Переяслав-Хмельницький, 2008. – 266 с.
5. Тупчій Н. А. Режимы рухової активності дітей 5-6 років із різним рівнем фізичного стану. Автореф. дисерт. канд. наук із фіз. вих. і спорту / Н. А. Тупчій. – К., 2001. – 17 с.

Поліщук В. В. Физическая подготовка детей 5-6 лет в процессе физического воспитания средствами туризма.

В статье раскрываются вопросы планирования содержания и средств физической подготовки на занятиях физического воспитания старших дошкольников с использованием элементов туризма.

Ключевые слова: *общая и специальная физическая подготовка, туристско-краеведческая деятельность, дети дошкольного возраста.*

POLISCHUK V. V. Physical preparation of children is 5-6 years in the process of physical education of tourism facilities.

In the article the questions of planning of maintenance and facilities of physical preparation open up on employments of physical education of senior under-fives with the use of elements of tourism.

Keywords: *general and special physical preparation, tourist-regional activity, children of preschool age.*

Поліщук В. М.

Університет менеджменту освіти НАПН України

СТВОРЕННЯ ДІЄВОЇ МОДЕЛІ СУПРОВОДУ ОБДАРОВАНИХ УЧНІВ ЯК ОДНЕ З ПРІОРИТЕТНИХ ЗАВДАНЬ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ

У статті висвітлені основні питання змісту й організації роботи з обдарованими учнями в сучасному навчальному закладі. Розглядається поняття “обдарованості”, врахування особливостей обдарованих дітей при складанні індивідуальних освітніх програм. Подається

модель психолого-педагогічного супроводу обдарованих учнів, яка базується на 3 складових: роботі навчального закладу, підтримці батьків, діяльності позашкільних навчальних закладів. Модель супроводу складається з 4 блоків і розглядається в системі, що дозволяє підвищити ефективність роботи з обдарованими дітьми. Дана модель впроваджується на базі Ладанської гімназії Чернігівської області.

Ключові слова: обдарованість, обдаровані діти, продуктивний інтелект, соціальні фактори, модель супроводу, диференціація, індивідуалізація навчання.

На сучасному етапі розвитку нашої держави питання навчання, виховання та розвитку здібних та обдарованих учнів є одним з пріоритетних, адже суспільство потребує творчих, діяльних, інтелектуально розвинених громадян.

Проблемі обдарованості присвячено чимало наукових праць, напрацьовано достойний теоретичний багаж, але актуальним залишається питання пошуку дієвої моделі психолого-педагогічного супроводу обдарованих учнів.

Вивченням різних аспектів проблеми обдарованості у різні часи займалися О. Антонова, Ю. Бабаєва, Е. Торранс, Д. Богоявленська, Ю. Гільбух, Ф. Гальтон, О. Матюшкін, С. Стернберг, С. Гончаренко, Б. Теплов, Дж. Рензуллі, Г. Костюк, О. Кульчицька, Н. Лейтес та ін.

Аналіз наукових досліджень свідчить, що під обдарованістю розуміють індивідуальну своєрідність задатків людини, завдяки яким вона може досягти значних успіхів у певній галузі діяльності.

Аналіз наукових джерел та освітньої практики дозволяє констатувати, що робота з обдарованими дітьми має носити системний характер.

Метою нашого дослідження є обґрунтування моделі супроводу обдарованих учнів, враховуючи і використовуючи доробок науковців та практичний досвід роботи з даного напрямку.

У сучасній психолого-педагогічній літературі знаходимо велику кількість визначень “обдарованості”, що є безпосереднім доказом величезного емпіричного досвіду сучасної науки.

За визначенням О. Кульчицької, обдарованість – це комплексне явище психіки людини, яке охоплює єдність інтелекту, творчості та мотивації [3; 2]. Такий самий підхід зустрічаємо у працях Дж. Рензуллі. П’ятифакторна модель А. Танненбаума пояснює розвиток обдарованості взаємодією 5 умов, що містять внутрішні і зовнішні чинники: загальні здібності; спеціальні здібності; особистісні та вольові якості; стимулююче оточення; випадкові чинники.

Г. Католик розуміє обдарованість як залежність продуктивного інтелекту від соціальних факторів (тобто умов, що сприяють реалізації інтелекту). Цю залежність можна зобразити схемою (рис.) [2; 30]:

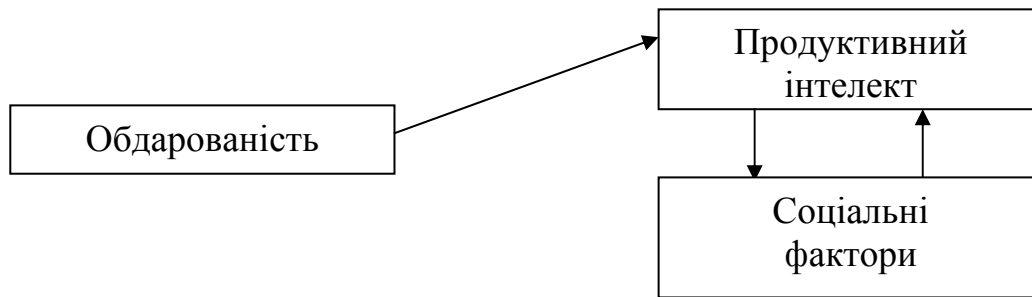

Рис. Залежність продуктивного інтелекту від соціальних факторів

Таким чином, обдарованість – це вміння особистості використати свої здібності та задатки, свій розумовий потенціал в практичній діяльності.

Пошук, своєчасне виявлення та робота з обдарованими дітьми – це проблема не лише теоретиків, але й освітян-практиків.

Процес виявлення обдарованості проводиться поетапно: спостереження; виявлення психологічного стану дитини шляхом власної оцінки; визначення IQ; дослідження вербальних здібностей; визначення продуктів творчості; всебічний аналіз конкретних випадків [4; 10].

Завдання психолого-педагогічного супроводу здібних та обдарованих учнів заключається насамперед у створенні сприятливих, комфортних умов для розвитку дитячої обдарованості, допомога дитині у розвитку своїх здібностей та талантів.

Організація роботи з обдарованими учнями має включати: складання індивідуальних освітніх програм як корекція предметних програм; поступову і поетапну реалізацію індивідуальних освітніх програм, які за обсягом і змістом у обдарованих повинні відрізнятися від програм для “звичайних” дітей; співставлення результатів досягнень з реалізацією індивідуальних освітніх програм; систему заохочення обдарованих учнів до участі в предметних олімпіадах, конкурсах, роботі МАН та особливий підхід до оцінювання навчальної діяльності учнів з високими розумовими здібностями [5; 10].

Модель психолого-педагогічного супроводу обдарованих учнів повинна враховувати індивідуальні та соціальні особливості даної категорії дітей.

Модель супроводу обдарованих учнів графічно зобразимо таким чином:

Таблиця 1

<i>Програми виявлення обдарованих учнів</i>		<i>Програми підтримки обдарованих учнів, створення сприятливих умов розвитку обдарованості</i>	
ГІМНАЗІЯ			
Обдарована дитина			
ПНЗ		СІМ'Я	
Підтримка обдарованих	Реалізація потенціалу дитини відповідно до інтересів та нахилів	Визнання обдарованості дитини	Сприяння розкриттю та розвитку талантів та обдарувань

О. Борисов наголошує, що шляхами оптимізації роботи з обдарованими дітьми є: подальше впровадження принципів диференціації та індивідуалізації навчання; адаптація базового змісту освіти до вимог часу і розробка експериментальних (авторських) програм, які враховують інтереси та можливості обдарованих учнів; модернізація змісту освіти і методик навчання [1; 25].

Таким чином, для успішної роботи зі здібними та обдарованими учнями виділяємо такі вміння: будувати навчання згідно з результатами діагностичного обстеження дитини; модифікувати навчальні програми; стимулювати здібності учнів; працювати за спеціальним навчальним планом; консультувати учнів.

Наведемо приклад Моделі психологічного супроводу обдарованих учнів на прикладі Ладанської гімназії (табл. 2). Подана модель містить організаційно-інформаційний блок, психологічний супровід обдарованої дитини, її батьків та педагогів, які займаються з учнями.

Складовими компонентами цієї моделі є: організація психодіагностичної роботи; забезпечення психологічного супроводу для батьків, дітей та педагогів; розвиток обдарованості.

Таблиця 2

Модель психологічного супроводу обдарованих учнів:

Блок з-нь	Зміст роботи
І. Організаційно-інформаційний	1. Створення банку психологічного інструментарію та методичних матеріалів для виявлення та розвитку дітей з високим рівнем здібностей.
	2. Підбір методів та методик роботи з обдарованими учнями.
	3. Забезпечення участі обдарованих дітей у олімпіадах, МАН, фестивалях, конкурсах, акціях, експедиціях, чемпіонатах тощо.
	4. Залучення учнів до роботи в гуртках, секціях, клубах.
	5. Моніторинг успішності учнів з навчальних предметів.
	6. Розробка індивідуальних програм роботи з обдарованими учнями.

Блок з-нь	Зміст роботи	
	7. Створення та оновлення банку "Обдарованість".	
II. Психологічний супровід обдарованої дитини	<u>Психодіагностика</u>	
	1. <u>Напрямок дослідження</u> : інтелект, мотивація до навчання, творчість, самооцінка, виявлення актуальної і прихованої обдарованості; вивчення навчальних та спеціальних здібностей.	1-4 класи
	2. <u>Напрямок дослідження</u> : виявлення мотивації ставлення до навчання, подальше виявлення, підтвердження й уточнення різних видів обдарованості; рівень розвитку пізнавальних процесів: мислення, пам'яті, уваги, уяви; діагностика ступеня сформованості розумових процесів: класифікація понять, уявлень; аналіз відношень між поняттями; здатність до аналізу і синтезу; швидкість розумових процесів; здатність робити висновки. Діагностика тривожності.	5-8 класи
	3. <u>Напрямок дослідження</u> : інтелект, творчі здібності, мотивація професійної діяльності, мотивація особистісних досягнень, самооцінка, рівень домагань, соціометрія. Оцінка розвитку комунікативних, організаторських нахилів. Діагностика тривожності та схильності до неврозів.	9-11 класи
	<u>Консультування та тренінговий супровід</u>	
	4. <u>Напрямок роботи</u> : організація взаємодії в колективі, де займається обдарована дитина, підтримка обдарованості. Розвиток комунікативних навичок; пізнавальних та творчих здібностей. Проведення тренінгів: тренінги спілкування "Я і ти"; тренінги адаптації в колективі; тренінги розвитку креативності; тренінги самооцінки; тренінг лідерських якостей. Формування в собі впевненості та підготовка до участі в олімпіадах, конкурсах та захисті наукових робіт. Навчання цілепокладанню. Формування соціально-комунікативних рис характеру обдарованих гімназистів. Індивідуальне консультування.	Обдаровані учні
	<u>Корекційно-відновлювальна робота</u>	
5. <u>Напрямок роботи</u> : розвиток тих сфер та психічних процесів, які є недостатньо розвинутими, корекція тривожності.	1-11 класи	
<u>Психологічний моніторинг успішності</u>		
6. <u>Напрямок роботи</u> : збирання та узагальнення даних про успішність обдарованих дітей гімназії.		
III. Робота з учителями	<u>Психодіагностика</u>	
	1. <u>Напрямок роботи</u> : 1.1. Оцінка рівня комунікабельності – тест оцінки рівня товаришкості, комунікативності; 1.2. Діагностика комунікативної соціальної компетентності. 1.3. Дослідження мотивів професійної діяльності педагогів; 1.4. Дослідження рівня емпатії; 1.5. Дослідження фрустраційних реакцій вчителів; 1.6. Дослідження психологічного клімату в педагогічному колективі.	

Блок з-нь	Зміст роботи
	<p align="center"><u>Практична робота з вчителями</u></p> <p><u>2. Напрямок роботи:</u> 2.1. Організація та проведення тренінгів розвитку емпатії, тренінги взаємодії, мотивації, сензитивності, тренінги основ саморегуляції, тренінг розвитку творчого потенціалу педагога, тренінги розвитку комунікативних навичок; 2.2. Психолого-педагогічні семінари; 2.3. Індивідуальне консультування вчителів щодо роботи з обдарованими учням; 2.4. Вироблення стратегії психолого-педагогічного супроводу обдарованих та здібних дітей на психолого-педагогічному консилиумі; 2.5. Надання допомоги у розробці індивідуальних програм роботи з обдарованими учнями.</p>
IV. Робота з батьками	<p align="center"><u>Психодіагностична робота</u></p>
	<p><u>1. Напрямок роботи:</u> 1.1. Визначення сімейного мікроклімату, 1.2. Визначення співвідповідності професійних намірів учнів та порад батьків, 1.3. Моніторинг соціального статусу родини, умов розвитку обдарованої дитини в родині.</p>
	<p align="center"><u>Консультативна робота</u></p>
<p><u>2. Напрямок роботи:</u> 2.1. Індивідуальні консультації для батьків; 2.2. Розробка рекомендацій щодо виховання обдарованої дитини.</p>	

Діагностику обдарованості доцільно проводити не лише пов'язуючи з завданнями навчання, а в широкому діапазоні різних видів діяльності, в яких можуть проявитися здібності і таланти дитини.

Програми для обдарованих учнів повинні орієнтуватися на психологізацію навчально-виховного процесу, освітні потреби обдарованих учнів та враховувати індивідуальні особливості таких дітей.

Висновки. Таким чином, для забезпечення результативності роботи з обдарованими дітьми необхідно: створити цілісну систему діагностики обдарованих учнів; забезпечити усвідомлення вчителями важливості роботи з обдарованими дітьми та посилення уваги до проблеми формування позитивної мотивації до навчання; постійне вдосконалення методичної системи та предметних підсистем; матеріально-технічне оснащення та підтримка обдарованих учнів.

Ефективність моделі психологічного супроводу обдарованих учнів визначається рівнем сформованості якостей конкурентно-спроможної особистості, яка не тільки характеризується високим рівнем інтелектуального розвитку, а є психологічно підготовленою до повноцінного життя у сучасному суспільстві.

Використана література:

1. Борисов О. Плекати обдарованість // Завуч. – 2003. – № 17-18. – С. 24-25.
2. Католик Г. Чи можна виміряти обдарованість // Конспект: науково-методичний журнал. – 1996. – № 1. – С. 24-31.

3. *Кульчицька О.* Соціальне середовище у розвитку обдарованості // Обдарована дитина. – 2004. – № 8. – С. 2-9.
4. *Липова Л.* Діагностика дитячої обдарованості та психолого-педагогічні особливості обдарованих дітей // Рідна школа. – 2003. – № 5. – С. 9-11.
5. *Липова Л., Морозова Л.* Специфіка навчання обдарованих дітей // Рідна школа. – 2003. – № 7. – С. 8-11.
6. *Німак О.* Організація роботи з обдарованими дітьми в ЗНЗ. – Х. : Основа, 2010. – 144 с.
7. *Полищук В.* Особливості практичної роботи шкільної психологічної служби з обдарованими дітьми // Молодь і ринок. – 2006. – № 1 (16). – С. 133-135.
8. *Попова Л., Бабаєва Ю.* Основні уявлення про обдарованість // Завуч. – 2003. – № 17-18. – С. 23-31.

Полищук В. Н. *Создание действенной модели сопровождения одаренных учащихся как одно из приоритетных заданий современной системы образования.*

В статье раскрыты основные вопросы содержания и организации работы с одаренными учащимися в современном учебном заведении. Рассматривается понятие “одаренности”, необходимость учитывания особенностей одаренных детей при составлении индивидуальных образовательных программ. Предлагается модель психолого-педагогического сопровождения одаренных учащихся, которая базируется на 3 составляющих: работе учебного заведения, поддержке родителей, деятельности внешкольных учебных заведений. Модель сопровождения состоит с 4 блоков и рассматривается в системе, что позволяет повысить эффективность работы с одаренными детьми. Предлагаемая модель внедряется в учебно-воспитательный процесс Ладанской гимназии Черниговской области.

Ключевые слова: *Одаренность, одаренные дети, продуктивный интеллект, социальные факторы, модель сопровождения, дифференциация, индивидуализация учебного процесса.*

POLISCHUK V. N. *The making of the effectiveness model of accompany the talented pupils as one of the priority tasks in the modern system of education.*

This article deals with the main questions of substance and organization work with the talented pupils in modern educational establishment. The author considers with the concept “talented” and takes into account the peculiarity of these pupils while making individual educational programmes. The author gives an example of the psychologic-pedagogical accompany of talented pupils. This accompany is based on the three components: – the work of the educational establishment, the supporting of the parents and the activity of the out-of-school educational establishment. The model of accompany consists of 4 blocks and is regarded in a system. This allows to improve the effectiveness of the work with talented pupils. This model is used in Gymnasia of Ladan Chernihiv region.

Keywords: *gift, talented children, efficient intellect, social factors, the model of accompany, differentiation and individual education.*

Потужній О. В., Закопайло С. А.
Державний вищий навчальний заклад
“Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди”

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПОГЛЯДІВ НА ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ПРИСЛІВ'ЯХ ТА ПРИКАЗКАХ

У статті досліджується, виражене в українських народних прислів'ях та приказках, ставлення українського етносу до особливостей здорового способу життя, фізичного гарту та сили.

Ключові слова: *здоров'я, здоровий спосіб життя, сила, прислів'я, приказки.*